ДО

КОМИСИЯТА ПО ИКОНОМИЧЕСКА ПОЛИТИКА, ИНВЕСТИЦИИ И ИНДУСТРИЯ

КЪМ 52-РОТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

ДОПЪЛНИТЕЛНО СТАНОВИЩЕ / ПОЗИЦИЯ

ОТ: Сдружение за правна помощ на потребителите, ЕИК 160079277, със седалище и адрес на управление: гр. Пловдив, бул. „Марица” № 93, партер

ОТНОСНО: Законопроект на Закон за потребителския кредит, сигнатура № 52-602-01-41/11.09.2026 г., одобрен с Решение № 674 от 01.09.2026 г. на Министерския съвет

УВАЖЕМИ ГОСПОДИН ПРЕДСЕДАТЕЛ,

УВАЖАЕМИ ЗАМЕСТНИК-ПРЕДСЕДАТЕЛИ,

УВАЖАЕМИ ЧЛЕНОВЕ,

На 23.10.2026 г. Законопроект за потребителски кредит, внесен от Министерски съвет със сигнатура 52-602-01-41 бе приет на първо четене. До 09.10.2026 г. бе даден срок за предложения преди второ гласуване. Във връзка с което са постъпили следните предложения:

1. Предложение с вх. № 52-654-04-171 от 08.10.2026 г.;
2. Предложение с вх. № 52-654-04-176 от 09.10.2026 г.;
3. Предложение с вх. № 52-654-04-177 от 09.10.2026 г.;
4. Предложение с вх. № 52-654-04-178 от 09.10.2026 г;
5. Предложение с вх. № 52-654-04-179 от 09.10.2026 г.;
6. Предложение с вх. № 52-654-04-180 от 09.10.2026 г.;

С настоящата позиция ще изразим становище относно обсъжданията в пленарна зала непосредствено преди приемането на законопроекта на първо четене, противоречието на законопроекта с държавната политика за облагане на дружествата за бързи кредити с данък върху свръхпечалбите и постъпилите предложения между гласуванията.

1. На първо място следва да се изложи че запазването на новите прагове при кредити „до три минимални работни заплати“ не съответства на мерките заложени в Директива (ЕС) 2023/2225, където изрично се изисква държавите да предприемат ефективни мерки срещу

прекомерно високи и ГПР, за да се предотврати експлоатацията на потребителите в затруднено финансово положение, независимо от малкия размер или краткосрочния характер на кредита.

2. Не можем да се съгласим с изложените в пленарна зала съображения, че досегашния таван на ГПР-то не работи в практиката, както и че новият режим въвежда по-реалистичен и ефективен лимит върху общия размер на разходите.

Кредитите до три минимални работни заплати обхващат по-голямата част от пазара на бързи кредити (достигащи около 90% от общия обем) и се теглят предимно от социално уязвими граждани за покриване на основни битови нужди като храна, лекарства или сметки. Премахването или дерогирането на защитния таван за тях ги оставя без реална защита точно там, където рискът от злоупотреби и свръхзадлъжнялост е най-висок.

Липсата на строг лимит върху ГПР за малките кредити позволява легализирането на скрити такси, комисиони и наказателни лихви, които могат да доведат до оскъпяване, надхвърлящо пъти първоначалната главница. Това води до порочен кръг, при който потребителите връщат сума многократно надхвърляща взетата сума.

При бързи кредити на по-ниска стойност хората рядко водят дела поради високите разходи и липсата на правна осведоменост. Поради това предвиденият "таван на ГПР" действа като превантивен и автоматичен механизъм, който защитава гражданите „директно“, без да е нужно да търсят правата си по съдебен ред.

3. На следващо място, запазването на новия режим е в пряко противоречие с държавната политика за облагане на дружествата за бързи кредити с данък върху свръхпечалбите

Държавата изрично заяви своята последователна политика за ограничаване на свръхпечалбите в сектора на бързите кредити, включително чрез предложения и законодателни инициативи за въвеждане на извънреден данък върху свръхпечалбите на тези дружества. Тази политика е пряко свързвана с необходимостта от овладяване на социалния натиск и защита на най-уязвимите слоеве от населението от свръхагресивни практики и генериране на несъразмерни печалби на „гърба“ на кредитополучателите за периода от 2020-2025, съпътстван с поредица от събития, които промениха условията на осъществяване на стопанска дейност, като пандемията от COVID-19, енергийните кризи, ускорената инфлация, нарасналата геополитическа несигурност и др.

Предлаганата редакция на чл. 22, ал. 5 и 6 от законопроекта обаче създава пряко вътрешно противоречие с държавната политика и предложенията за ново законодателство в областта на потребителските кредити и предложените изменения в данъчното законодателство.

Чрез дерогирането на общия таван на ГПР (до 5 пъти законната лихва) за кредити до 3 минимални работни заплати и въвеждането на прагове от 20% на месец (достигащи до

240% оскъпяване на годишна база) и разходи до размера на главницата (достигащи до 300% на годишна база), де факто се получава легализиране на свръхпечалби вместо ограничаването им. Законът практически гарантира и нормативно легитимира генерирането на точно тези свръхпечалби, които държавата декларира, че иска да подложи на допълнително данъчно облагане.

Държавната политика не може, от една страна, да определя печалбите на сектора като „прекомерни“ и „свръхнормативни“ (и да ги облага с извънредни данъци), а от друга страна, чрез същия този нов Закон за потребителския кредит да отнема защитния таван на ГПР и да отваря правна възможност за 5 до 6 пъти по-високо оскъпяване спрямо действащата защитна норма, което потенциално ще доведе до 5-6 пъти увеличаване на и така „прекомерни“ и „свръхнормативни“ печалби.

Държавата не трябва с едната ръка да събира данък върху свръхпечалбите на небанковия сектор, а с другата да позволява на същите тези кредитори да събират прекомерни такси и лихви от гражданите в нужда (търсещи средства за храна, отопление или лекарства). Защитата на потребителите трябва да бъде постигната превантивно чрез регулация и таван на разходите, а не последващо чрез фискално прибиране на част от генерираната свръхпечалба в бюджета.

4. Що се отнася до постъпилите предложения за изменения на законопроекта между първо и второ четене, то се забелязва, че същите разкриват два коренно различни подхода към защитата на гражданите. От една страна, СППП оценява като до голяма степен съответстващи на обществения интерес предложенията с номера 52-654-04-171, 52-654-04-177 и като частично съответстващо на обществения интерес предложение с номер 52-654-04-179. Напълно подкрепяме настояванията за премахване на изключенията по чл. 22, ал. 6, запазване или допълнително снижаване на общия таван на ГПР за абсолютно всички потребителски кредити, както и за въвеждането на стриктни критерии за оценка на кредитоспособността и задължително незабавно възстановяване на недължимо платените суми от нищожни клаузи. Положително оценяваме и предвидените в тях, както и в предложение 52-654-04-176, разпоредби за пълна нищожност и освобождаване от лихви при некоректна оценка на риска, както и забраните за прекомерни неустойки при забава или липса на поръчител.

От друга страна, изразяваме сериозно безпокойство спрямо предложения с номера 52-654-04-180 и 52-654-04-178, които запазват, детайлизират или задълбочават изключенията за краткосрочните и малките кредити, с което се създават правни възможности за оскъпяване, надхвърлящо неколкократно главницата.

Спрямо вече изложените от нас възражения в първоначалната ни позиция, подчертаваме, че те системно надграждат горния извод за несъответствие с държавните цели. Поради което и настояваме за:

1. Запазване на общия таван на ГПР (чл. 22, ал. 5 и 6):

Премахването на общия таван за малките кредити нарушава чл. 31, параграф 1 от Директива (ЕС) 2023/2225 за ефективни мерки срещу прекомерните лихви и ГПР. Настояваме за отпадане на изключенията и запазване на прага от 5 пъти законната лихва за всички видове потребителски кредити.

2. Незабавно възстановяване на недължимо платени суми (чл. 22, ал. 10):

Механизмът за автоматично „приспадане от последващи плащания“ лишава потребителя от възможността за незабавно възстановяване на парични средства при липса на бъдещи вноски или при прекратен договор. Не следва да се позволява на кредиторите да задържат неоснователно обогатяване под формата на бъдещи прихващания.

3. Строги гаранции при обработката на лични данни (чл. 20):

Проверките в бази данни за целите на кредитоспособността следва да се извършват при стриктни гаранции, съвместими с GDPR (Регламент (ЕС) 2016/679), и да не служат за нерегламентирани справки или прехвърляния на данни.

4. Пропорционалност на изискванията за достъп до пазара (чл. 60–61):

Прекомерно завишените административни пречки за навлизане на пазара ограничават конкуренцията, без да повишават реално защитата на потребителите, което допълнително затвърждава монополното/олигополното положение на отделни участници, генериращи свръхпечалби.

Призоваваме за приемане на Директива (ЕС) 2023/2225 в българското право без вмъкнатите разпоредби, които ощетяват потребителите и като цяло българските граждани.

С уважение,

DIMITAR MILCHEV DEKOV

Digitally signed by DIMITAR MILCHEV DEKOV
Date: 2026.10.14 12:42:54 +03'00'

Димитър Милчев Деков - Представител на СППП